Základní škola Sira Nicholase Wintona Kunžak

Kunžak dříve a dnes

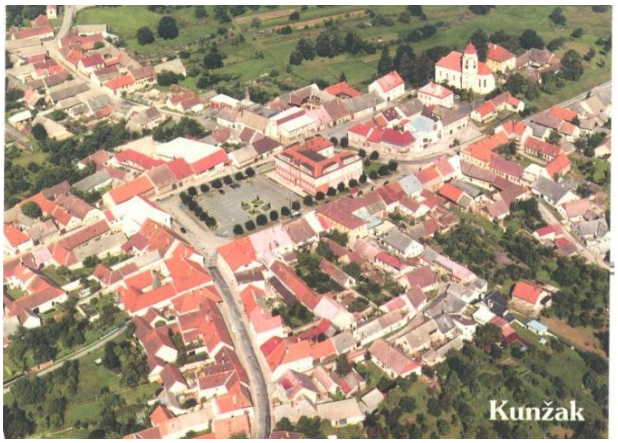

Zpracovatelé:
Linda Burianová, Markéta Geistová, Karolína Vrbová

Vedoucí práce:
Mgr. Eva Krafková

2014

Obsah

1. Obsah 2
2. Úvod 3
3. Kunžak 4-5
4. Způsob zpracování 6
5. Závěr 7
6. Literatura a prameny 8
7. Resumé 9
8. Přílohy 10
    a) Plakát 11
    b) Fotografie 12-104

Úvod

Na škole už několik let žáci zpracovávají ve svých pracích témata týkající se historie, kulturního dědictví a přírody v okolí Kunžaku. Před dvěma lety nám paní ředitelka Eva Krafková nabídla vytvořit projekt „Kunžak dříve a dnes".

Pro práci jsme se rozhodly, protože nás velice zaujala historie Kunžaku. Chtěly jsme zjistit, co taková práce obnáší, uplatnit své dovednosti týkající se práce s počítačem, zdokonalit se v práci s fotoaparátem a zpracováváním fotografií.

Našim cílem bylo uspořádat výstavu fotografií, kde jsme porovnávaly staré a nové fotografie týkající se Kunžaku. Výsledek své práce jsme chtěly ukázat svým spolužákům, učitelům a kunžacké veřejnosti. Pro mladší generace tento projekt mohl znamenat podívat se do dob našich babiček a prababiček, pro starší však vzpomínky na své mládí.

Minulý rok jsme zpracovaly část fotografií, a jelikož bylo materiálu hodně, pokračovaly jsme i nadále v tomto školním roce. Nakonec jsme tedy uspořádaly výstavy dvě.

Kunžak (575 m n. m.)

Kunžak byl založen na křižovatce obchodních cest ve 13. století v blízkosti osady Velké Podolí. Poprvé je zmiňován jako Cunsek, což je starý tvar názvu Königsecke – králův kout. Později byl nazýván také Chunigsek, Kunzeck, Kumžak i Kumžák, od roku 1923 pak Kunžak. První písemný doklad o existenci Kunžaku pochází z 20. května 1288.

Původně patřil Kunžak ke královskému městu Telč. V polovině 14. století získali telčské panství páni z Hradce. Jejich vlivem získal Kunžak roku 1487 první královské privilegium – právo výročního trhu, v listině je poprvé uváděn jako městečko. Největší význam pro široké okolí měly zejména trhy s dobytkem, jejich tradice se udržela až do roku 1948. To mělo velký význam pro rozvoj obchodu a samosprávy obce. Kunžak měl mimo jiné právo várečné, měl svůj vlastní soud a šatlavu, měl i právo hrdelní. Kunžacká rychta spravovala 12 sousedních obcí. Obcí procházela poštovní trasa Vídeň – Praha, byla zde zřízena přepřahací stanice. 16. století bývá označováno za zlatý věk Kunžaku. Následující století znamenalo velký úpadek a útrapy obyvatel, zejména během třicetileté války byla obec několikrát vydrancována procházejícími armádami. V 18. století se opět začala rozvíjet řemesla a začal se obnovovat obchod. Byl zde cech tkalcovský, krejčovský, mlynářský, pekařský, ševcovský, koželužský, později kovářský, kolářský, bednářský, kožešnický, zámečnický. Rozvoj města byl přerušen velkým požárem v roce 1808, kdy shořelo 105 domů a z kostela zůstaly jen obvodové zdi. 19. století zaznamenalo velký růst počtu obyvatel, např. v roce 1880 měl Kunžak 2415 obyvatel (2408 Čechů), 528 rodin, 288 domů. Obyvatelé byli většinou řemeslníci nebo zemědělci. Na 300 obyvatel se živilo tkalcovstvím. V té době nastává rozmach spolkových činností. Roku 1877 byl založen Spolek dobrovolných hasičů, od roku 1836 se zde hraje ochotnické divadlo. Vedení úzkorozchodné dráhy mimo Kunžak znemožnilo významnější idustrializaci obce. Vznikaly zde především textilní, dřevozpracující a později i kovoobráběcí podniky.

Nejvýznamnější památkou je kostel sv. Bartoloměje. Pochází z počátku 13. století, kdy byl jistě dřevěný, později přestavěný v románském slohu. Po velkém požáru r. 1556 dostal gotickou podobu, o které dodnes svědčí okna, klenba a sedile v kněžišti. Současný vzhled mu dodala přestavba zpočátku 19. století. Ke kostelu přiléhá 25 metrů vysoká hranolová věž ukončené tzv. vlašskou helmou. Jsou v ní umístěny 4 zvony a od r. 1717 také věžní hodiny. Za zmínku stojí klasicistní budova fary z r. 1796.

Z období baroka pocházejí dvě sochy sv. Jana Nepomuckého – jedna je na mostě ve Velkém Podolí, druhá za kostelem. Ve městě a jeho okolí je řada drobných sakrálních staveb: kapliček, křížů a božích muk (nejstarší jsou z roku 1693 umístěné na Dlouhých zahradách).

Na prostranství před kostelem je památník 53 občanů Kunžaku padlých na bojištích 1. světové války – socha Legionář na žulovém podstavci. Její autorkou je první česká akademická sochařka Karla Vobišová Žáková – kunžacká rodačka.

Kunžackou pozoruhodností je řada kamenných kašen, které byly již v polovině 17. století napájeny vodovodem ze studánky Javorky známé ze Sibylina proroctví. Kašny byly vytesány z jednoho kusu kamene a umístěny po obci. Největší z nich je nyní umístěna pod školou, druhá na hřbitově. Zajímavá je také rokoková kašna na náměstí, ta ale původně sloužila jako kamenné zábradlí sochy sv. Jana Nepomuckého.

V Kunžaku se nachází jediný roubený dům čp. 69, který pochází z 19. století.

Kunžak nenajdete jenom na mapách, ale také na obloze. Planetka (11167) byla objevena v roce 1998 na observatoři v Ondřejově. V roce 1999 byla pojmenována na Kunžak. Důvodem pojmenování byly astronomické aktivity spojené s Kunžakem - leží zde malá hvězdárna na místě zvaném Jitra, kde rozvíjena především meteorická astronomie.

Školství má v Kunžaku dlouhou tradici. První písemná zmínka o škole v Kunžaku je z roku 1553. Současná budova škola byla postavena v roce 1904. Škola nese od roku 2008 jméno Sira Nicholase Wintona – zachránce 669 židovských dětí. Na škole vznikla iniciativa uspořádat petiční akci za udělení Nobelovy ceny míru pro S.N. Wintona. V červnu 2008 pan Winton svoji školu osobně navštívil.

Vysoký kámen (738 m n.m.) se nachází asi 4 km od Kunžaku směrem na Kaproun. Je nejvyšším místem okresu Jindřichův Hradec. Bývá také nazýván Velký kámen, Mazní kámen, Hraniční kámen, ale nejčastěji Markův kámen (z německého Markstein – hraniční kámen). Ještě počátkem 16. století zde vedla hranice tří diecézí: pražské, olomoucké a pasovské. Byl zde zřízen triangulační bod. Dříve zde bývala dřevěná rozhledna. Kolem Vysokého kamene je rozeseto množství menších kamenů (s miskami, žlaby a rýhami). V okolních lesích je velké množství zajímavých kamenných útvarů, některé kameny mají misky. Jeden z nejzajímavějších je Čertův kámen nedaleko Bastlovy studánky.

Přírodní památka Jalovce u Kunžaku byla vyhlášena v roce 1987. Nachází se na kamenitém pahorku v komplexu pastvin severozápadně od obce. Na výměře 0,33 ha rostou kompaktní a vitální porosty jalovce s acidofilními vřesovištními společenstvy.

Způsob zpracování

Paní ředitelka nás před dvěma lety požádala, abychom vytvořily projekt „Kunžak dříve a dnes". V kunžackém archivu je uloženo velké množství historických fotografií Kunžaku. V 90. letech minulého století naše kronikářka nafotografovala tehdejší Kunžak. Připadalo nám zajímavé porovnat tyto fotografie se současností.

Zpočátku se uskutečnila schůzka a domluvily jsme se, jak vše bude probíhat. Poté jsme dostaly do rukou alba všech starých fotografií. Ukázalo se, že je jich velké množství, takže by se všechny nemohly odprezentovat. V prvním roce naší práce jsme vybraly pouze ty fotografie, které se týkaly náměstí a přilehlých ulic. V letošním roce jsme přidaly další fotografie, které už zahrnovaly celý Kunžak.

Hodně práce nám dalo skenování vybraných fotografií, protože ne všechny byly v digitální podobě.

Naskenované fotografie jsme roztřídily do složek podle názvů ulic, abychom se v nasbíraném materiálu vyznaly. Fotografie v digitální podobě jsme převedly do wordu.

Následně jsme si fotografie zmenšily a poskládaly vedle sebe na stránku. Připravené materiály jsme si vytiskly. Chodily jsme po Kunžaku a hledaly jsme totožná místa, abychom mohly vyfotografovat jejich současnou podobu.

Srovnávaly jsme staré a nové fotografie a připravovaly je k tisku. Musely jsme dohledat popisná čísla některých domů.

Fotografie jsme vytiskly a nainstalovaly jsme je na panely. Naše první výstava proběhla v budově naší školy v roce 2013. Pro žáky bylo zajímavé vidět rozdíl v průběhu času. Pak jsme výstavu přenesly na obecní úřad, kde byla zpřístupněna veřejnosti. V tomto roce jsme připravily další výstavu z nového materiálu. Výstava proběhla v budově školy a následně i na obecním úřadě.

Závěr

V roce 2013 i 2014 jsme výstavu nainstalovaly v prostorách školy, kde měla veliký úspěch. Prohlédli si ji jak rodiče, žáci a učitelé. Ve třetí třídě byla dokonce využita v rámci výuky prvouky, kdy se žáci učili o historii Kunžaku.

Po určité době jsme výstavu přenesly na Obecní úřad Kunžak. Občany jsme pozvali prostřednictvím plakátů a hlášením místního rozhlasu. Zhlédlo ji velké množství lidí, nejen z Kunžaku, ale i místních částí. Fotografie zaujaly starší i mladší generaci, protože přinesly srovnání, jak vypadala jednotlivá místa naší obce v průběhu staletí.

Tato práce pomohla kronikářce obce aktualizovat archiv fotografií, který je součástí kroniky obce Kunžak.

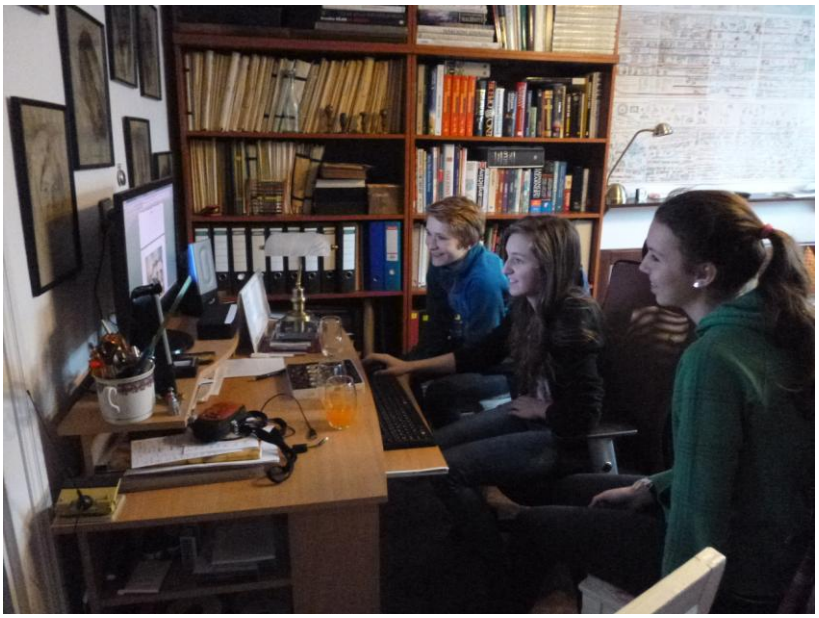

Seznam literatury a pramenů

- Miroslav Hála, Kunžak, MNV Kunžak, 1988
- Eva Krafková, Krajinou čertových kamenů, MH, 2001
- Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese jindřicho-hradeckém, Praha 1901
- Archiv obce Kunžak – fotoarchiv, uložen u kronikářky obce Kunžak p. Evy Krafkové

Resumé

Hlavním důvodem proč jsme téma Kunžak dříve a dnes vybrali, bylo to, že jsme chtěli pomoci zpracovat část příloh kroniky obce Kunžak. Také jsme chtěli zpřístupnit zajímavé fotografie jak žákům školy, tak občanům obce Kunžaku. Nejdůležitější bylo, že jsme srovnávali staré fotografie s novými. Změny některých míst v Kunžaku jsme zdokumentovali v průběhu sta let. Výstavy fotografií, které jsme uspořádali nejen ve škole a pak pro širší veřejnost na obecním úřadu v Kunžaku, byly hojně navštíveny a setkaly se s velkým zájmem.

The main reason why we Kunzak topic earlier today and chose it was that we wanted to help process the attachments section chronicles the village Kunzak. We also wanted to make interesting photographs as school pupils and citizens of the municipality Kunzak. The most important thing was that we compared old photos with new ones. Changes in some places in Kunzak we have documented over one hundred years. Exhibition of photographs which we held not only at school and then to the general public at the municipal office in Kunzak, were widely attended and met with great interest.

Přílohy

a) Plakát
b) Fotografie

ZŠ S.N.Wintona Kunžak

pořádá výstavu

Kunžak dříve a dnes

Zveme Vás na výstavu fotografií starého a současného Kunžaku, kde budete mít možnost porovnat změnu naší obce v běhu staletí.

1923

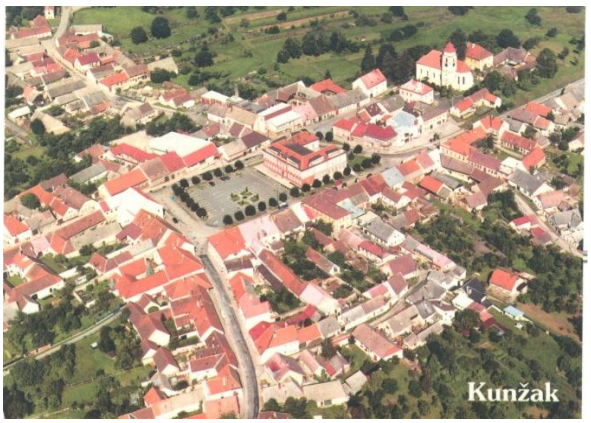

konec 20. století

Kde:

V budově Základní školy S. N. Wintona Kunžak.
V budově Obecního úřadu Kunžak.

Letecký pohled na Kunžak

1923

50. léta

90. léta 20. století

Fričův dům čp. 158 (bufet ZD Kunžak)

Jaro 1993

Červen 2013

Fričův dům čp. 158 (bufet ZD Kunžak)

Dvacátá léta 20. století

Prosinec 1990

Červen 2013

Fričův dům čp. 158 (bufet ZD Kunžak)

Prosinec 1990

Červen 2013

Fričův dům čp. 158 (bufet ZD Kunžak)

Jaro 1993

Červen 2013

Fričův dům čp. 158 (bufet ZD Kunžak)

Dvacátá léta 20. století

Září 2013

Strojní traktorová stanice čp. 289 (Bystřická ulice)

Šedesátá léta 20. století

Dům pana Kováře čp. 289 (Bystřická ulice)

Červen 2013

Dům čp. 100 (Velké Podolí)

Jaro 1993

Červen 2013

Dům čp. 100 (Velké Podolí)

Prosinec 1990

Červen 2013

Dům čp. 100 (Velké Podolí)

Jaro 1993

Jaro 2013

Dům s pečovatelskou službou čp. 182 (Hradecká ulice)

Březen 2003

Červen 2013

Drogerie čp. 92 (náměstí Komenského)

Začátek 20. století

Jaro 1993

Červen 2013

Náměstí Komenského

Konec 19. století

Červen 2013

Dům čp. 193 (náměstí Komenského)

Počátek 20. století

30. léta 20. století

70. léta 20. století

Červen 2013

Dům čp. 301 (Dačická ulice)

Červenec 1971

Červen 2013

Dům čp. 310 (Dačická ulice)

Prosinec 1990

Červen 2013

Havlíčkova ulice

Jaro 1993

Jaro 2013

Hostinec U Točíka čp. 184
(Hradecká ulice)

Únor 2003

Červen 2013

Dům čp. 158 (Hradecká ulice)

Březen 1995

Červen 2013

Dům s pečovatelskou službou čp. 182 (Hradecká ulice)

Únor 2003

Červen 2013

Hradecká ulice

30. léta 20. století

Září 2013

Kino (náměstí Komenského)

Začátek 20. století

50. léta 20. století

Září 2004

Červen 2013

Kostel sv. Bartoloměje

19. století

Před rokem 1902

Počátek 20. století

Do roku 1923

30. léta 20. století

30. léta 20. století

30. léta 20. století

60. léta 20. století

Prosinec 1993

Září 2013

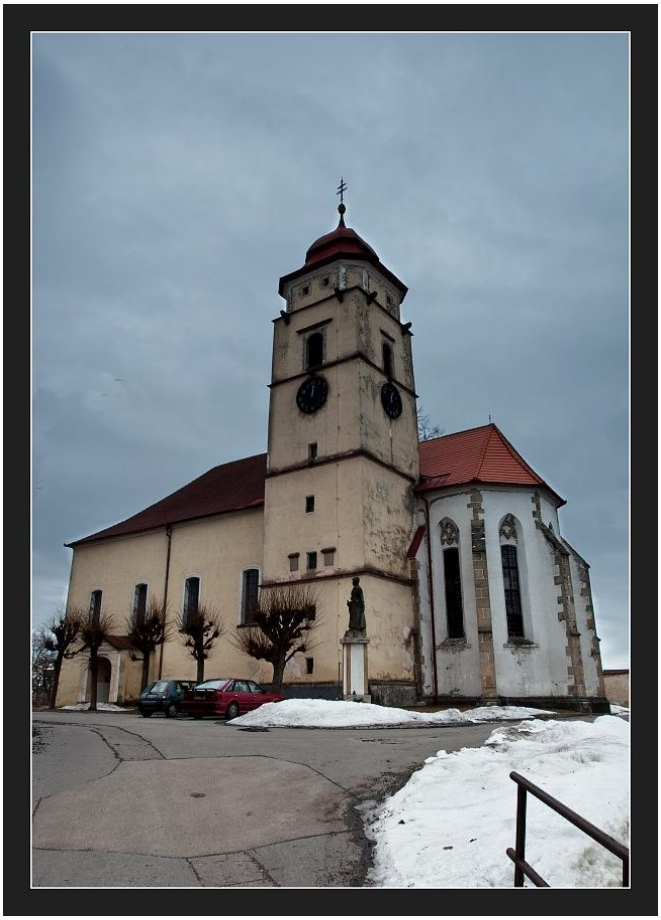

Kostel Sv. Bartoloměje

Jaro 1993

Červen 2013

Kostel Sv. Bartoloměje

1993

červen 2013

Kostel Sv. Bartoloměje

Jaro 1993

Červen 2013

Kostel sv. Bartoloměje

Podzim 1992

Jaro 1993

Červen 2013

Domy čp. 93 a 94
(náměstí Komenského)

Listopad 1998

Červen 2013

Domy čp. 93 a 94 (náměstí Komenského)

Jaro 1994

Červen 2013

Domy čp. 93 a 94
(náměstí Komenského)

Jaro 1994

Červen 2013

Radnice čp. 74 (náměstí Komenského)

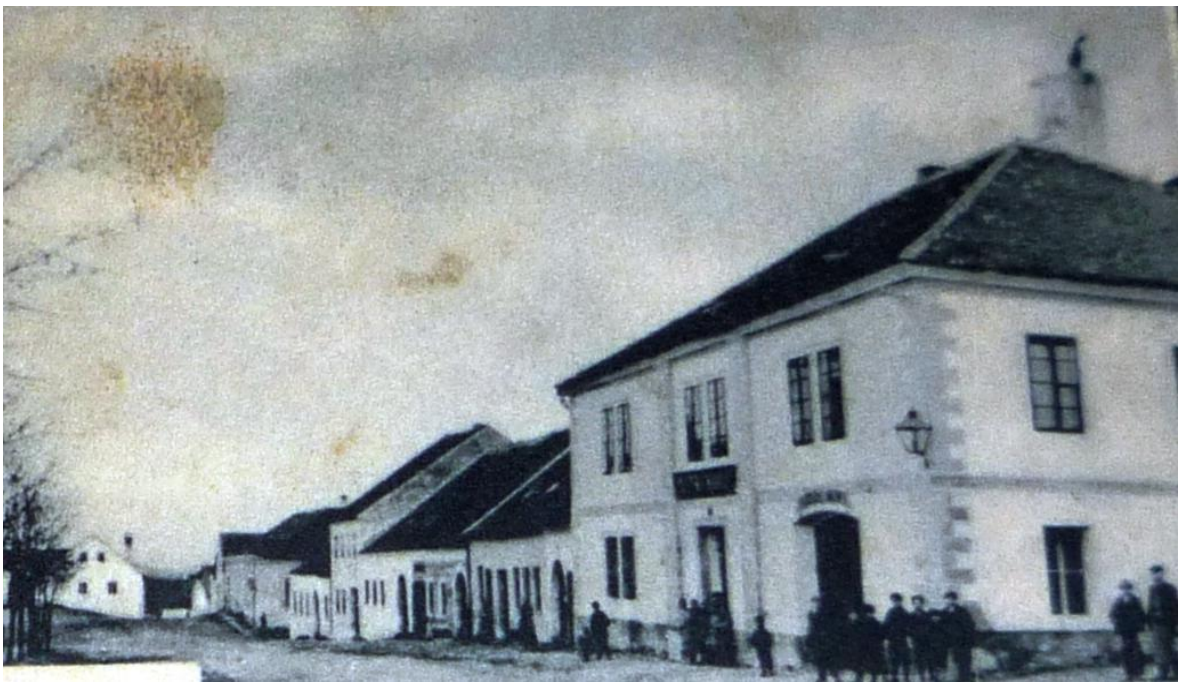

Konec 19. století

Listopad 1990

Červen 2013

Dačická ulice

Srpen 1992

Červen 2013

Základní škola čp. 237
(náměstí Komenského)

Šedesátá léta 20. století

Červen 2013

Základní škola čp. 237
(náměstí Komenského)

Září 1904

První republika

Osmdesátá léta 20. století

Červenec 1996

Červen 1997

Červen 2013

Hostinec U Točíka čp. 184
(Hradecká ulice)

Únor 2003

Květen 2013

Velké Podolí

Šedesátá léta 20. století

Červen 2013

2. třída

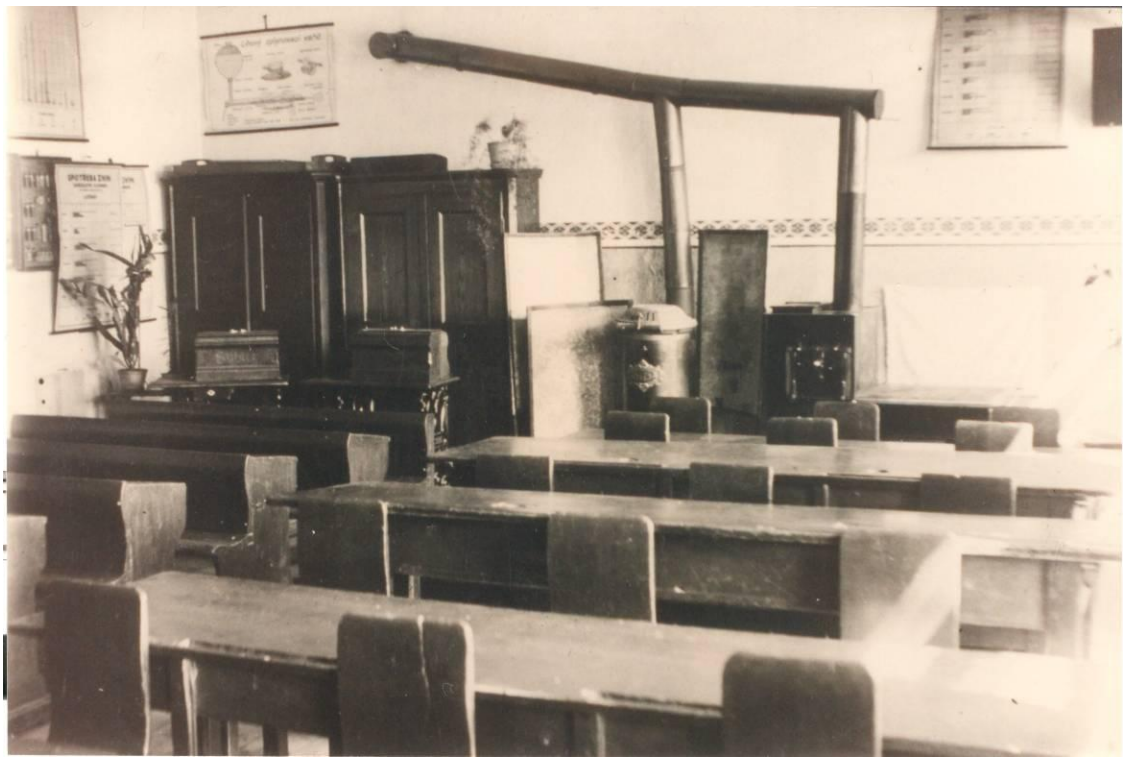

Začátek 20. století

2014

1. třída

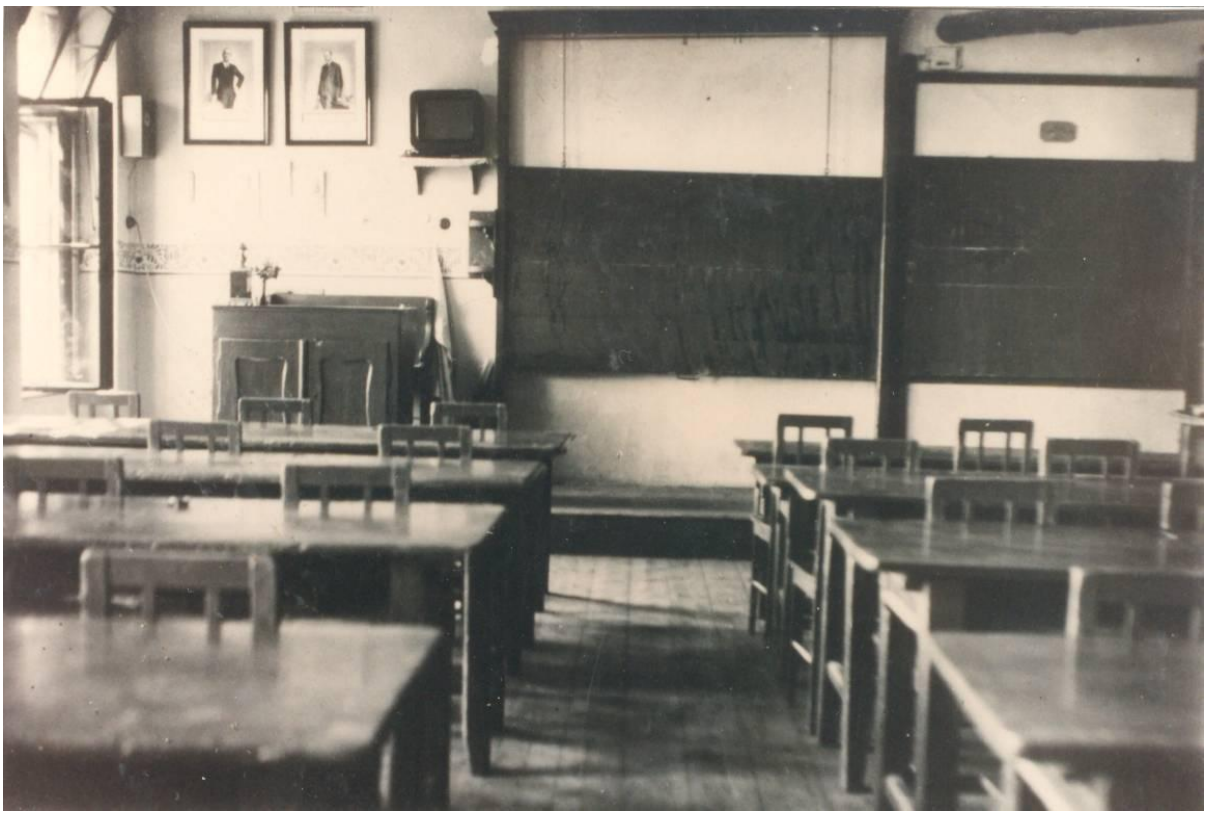

Začátek 20. století

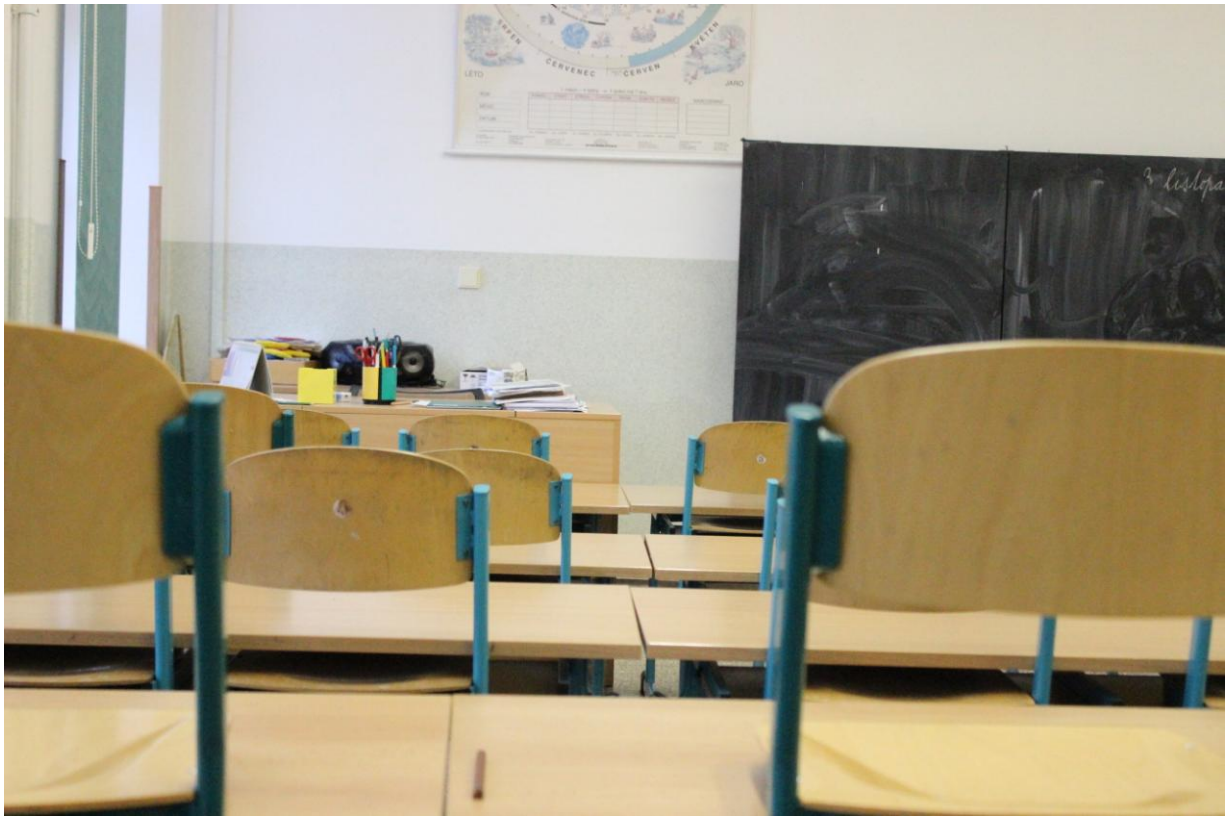

2014

Tělocvična

Začátek 20. století

2014

Ulice Boženy Němcové

80. léta

Říjen 2014

Ulice Boženy Němcové

80. léta

Říjen 2014

Ulice B. Němcové

70. léta

Říjen 2014

Nová ulice

70. léta

Červen 2014

Dům paní Šabatkové, Nová ulice, čp. 353

Jaro 1994

Červen 2014

Zahradnictví

Jaro 1994

Říjen 2014

Zahradnictví

Leden 1999

Říjen 2014

PK-Mont

Červen 1997

Červen 2014

PK-Mont

70. léta

Červen 2014

PK-Mont

Září 1996

Červen 1997

Červen 2014

PK-Mont

Září 1996

Červen 2014

Pohled na PK – Mont

70. léta 20. století

Kajtánek

70. léta

1992

Kajtánek

1993

Říjen 2014

Lesácké bytovky

1982

Listopad 2014

Autosalon

Duben 1993

Květen 1993

Říjen 2014

Autosalon

Květen 1993

Červen 1993

Červen 2014

Prodejny na náměstí

Březen 1991

Červen 2014

Prodejny na náměstí

Březen 1991

Červen 2014

Bufet

Září 1996

Červen 2014

Bufet

1993

Červen 2014

Obuv

1993

1996

2014

Dům čp. 170

Začátek 20. století

60. léta 20. století

2013

2014

Dům č. p. 104

70. léta

Jaro 1996

Sportovní hala

1996

1998

1999

2014

Malé hřiště

Leden 1999

Červen 2014

Malé hřiště

Zima 1990

Červen 2014

Hřiště

Srpen 1997

Květen 1998

Červen 2014

Hřiště

Srpen 1992

Červen 2014

Prodejna Flop

Srpen 1995

8. duben 1996

6. květen 1996

Září 1996

Červen 1997

Červen 2014